

İbadet ve Ubudiyet Arasındaki Fark

Bu iki terim çoğu zaman birbirinin yerine kullanılır. Ancak aralarında ince ama önemli bir fark vardır.

İbadet Nedir?

İbadet kulluk şuurunun fiilî olarak yerine getirilmesidir. Namaz kılmak, oruç tutmak, zekât vermek, hacca gitmek, dua etmek gibi belirli zaman ve şekillerde yapılan kulluk vazifeleridir.

Mesela: Sabah namazı belirli bir vakitte kılınır. Ramazan ayında oruç tutulur. Hac ömürde bir defa yapılır. İbadet vakitlidir ve belirli fiillerle icra edilir. İbadet belirli vakitlerde yapılır. Ubudiyet hayatın tamamına yayılır.

Ubudiyet Nedir?

Ubudiyet, kulluk şuurudur. İnsanın aczini, fakrını ve muhtaçlığını bilerek her hâlinde Allah'a bağlı olduğunu idrak etmesidir. Süreklidir; çünkü insanın kul olmadığı bir an yoktur. Bu yönüyle ubudiyet bir hâl, bir kimlik ve bir hayat duruşudur.

İnsan nefes aldığı sürece kuldur. Uyurken de kuldur, çalışırken de kuldur, sevinirken de üzülürken de kuldur. Hastalıkta sabrederken de nimetle karşılaştığında şükrederken de kulluğu devam eder. Çünkü ubudiyet, hayatın tamamına yayılır kesintiye uğramaz.

Askerlikte talim saatleri vardır; belirli vakitlerde eğitim yapılır, içtima olur, nöbet tutulur. Fakat askerlik sadece talim saatlerinden ibaret değildir. Bir asker, tezkere alana kadar her an askerdir. Üniforma üzerindeyken de, koğuştta dinlenirken de askerlik kimliği devam eder.

Asker, hizmet süresi boyunca vazifesini yapmak, üstlerine itaat etmek ve askerî kanunlara uymak zorundadır. Bu sorumluluk sadece eğitim anıyla sınırlı değildir; askerlik hâli sürekli bir disiplin ve bağlılık ister. Aksi hâlde cezaya çarptırılır.

Bu misalde talim saatleri ibadete benzer; belirli vakitlerde yapılan görevlerdir. Askerliğin tezkereye kadar devam eden kimliği ise ubudiyete benzer; sürekli bir hâl ve duruştur. Yani talim geçicidir, askerlik süreklidir. İbadet vakitlidir, ubudiyet ömürlüktür.

Eğer kulluğu sadece namaz vakitlerine hasredersek, ubudiyeti daraltmış oluruz. Eğer ibadeti sadece camiye indirirsek, dini hayattan koparmış oluruz. O zaman insan camide Müslüman, dışarıda başka bir kimliğe bürünür.

Namaz kılar ama ticarete faizden çekinmez. Secde eder ama kul hakkına dikkat etmez. Tesbih çeker ama gıybetten sakınmaz. Bu hâl ibadetin var olduğu, fakat ubudiyet şuurunun eksik olduğu bir durumdur.

Çünkü ubudiyet hayatın tamamını kuşatır. Alışverişte de kuluz. Aile içinde de kuluz. Siyasette de kuluz. Kazancımızda da kuluz.

Namaz, bize “Sen kul olduğunu unutma.” der. Ama o kul oluş, namaz bitince sona ermez. Eğer ibadet camiye, ubudiyet de vakitlere hapsedilirse, ortaya iki yüzlü bir hayat çıkar:

Camide takva, çarşıda hile. Secdede teslimiyet, dışarıda nefsin hakimiyeti. Toplumsal problemlerimizin büyük kısmı buradan doğuyor. Din, hayattan çekilince; hayat nefsin eline kalıyor.

Gerçek kulluk, ibadeti hayatın merkezine yerleştirip ubudiyeti bütün hayata yaymaktır.

Namaz, ticareti temizlemeli. Oruç, nefsin dizginini sıkmalı. Zekât, mal sevgisini kırmalı. Hac, kardeşlik şuurunu kuvvetlendirmeli. Eğer ibadet hayatı dönüştürmüyorsa, şekil vardır; ruh eksiktir.

Kısaca: Cami Müslümanlığı değil, hayat Müslümanlığı gerekir. İbadet vakitli olabilir; ama kulluk vakitsizdir.

Ölene kadar Kulluk

وَأَعْبُدْ رَبَّكَ حَتَّىٰ يَأْتِيَكَ الْيَقِينُ

“**Ve sana yakîn (ölüm) gelinceye kadar Rabbine ibadet et.**”

(Hicr, 15/99)

Buradaki “**yakîn**” kelimesi tefsirlerde **ölüm** olarak açıklanmıştır. Yani mesaj çok nettir:

Kulluk belli bir döneme ait değildir. Gençliğe mahsus değildir. Ramazan’a mahsus değildir. Ölüm gelinceye kadar devam eder. Bu ayet ubudiyetin sürekliliğini en açık şekilde ortaya koyar.

Secde bitmez. Kulluk emeklilik kabul etmez. “Artık yeter” denilecek bir yaş yoktur.

Hayatın Tamamı Kulluk

قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

“**De ki: Şüphesiz benim namazım, ibadetlerim, hayatım ve ölümüm âlemlerin Rabbi Allah içindir.**”

(En'âm 6/162)

Bu ayet açıkça gösterir ki kulluk sadece namaz değildir; hayatın tamamıdır.